

ЩОДО ЗМІСТУ ПРИНЦИПА ГУМАНІЗМУ ТА ПОВАГИ ДО ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Джу́жа Олександр Миколайович, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботинавчальної групи Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Виокремлення в КВК України права засуджених на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності вимагає його відмежування від таких певною мірою схожих категорій, як принципи гуманізму та поваги до прав і свобод людини. Як видається, визначатися з таким співвідношенням слід розпочинати з загального розуміння основних понять, бо ми вже дійшли висновку, що проблема названих принципів кримінально-виконавчого права, виконання та відбування кримінальних покарань, значно глибше розроблені у науці, ніж питання досліджуваного права.

Етимологія поняття «принцип» походить від лат. *principium* – основа, початок і трактується як: 1) основне, вихідне положення теорії, вчення тощо, керівна ідея, основне правило діяльності; 2) внутрішнє переконання, погляд, що означає норму поведінки; 3) основа устрою, дії будь-якого механізму, приладу [1, с. 409]. Звідси витікає тісний зв'язок між об'єктивно існуючими певними правилами, що мають основне, вихідне значення й такими суб'єктивними властивостями, як внутрішнє переконання, погляди. Тобто, якщо принципи сприймаються, вони повинні глибоко усвідомлюватися, детально засвоюватися та перетворюватися на професійні переконання [2, с. 73]. З точки зору філософії, у логічному сенсі принципи постають центральним поняттям, основою системи, узагальнення та поширення будь-якого положення на всі явища тієї галузі, з якої даний принцип було абстраговано [3, с. 362].

Звідси принципи права у загальному значенні – це основні ідеї, що лежать в основі побудови певного інституту права, зокрема, інститутів заохочення і стягнення, на яких має будуватися безпосередня діяльність адміністрації колонії по застосуванню вказаних заходів. Саме принципи визначають таку діяльність, окреслюють її рамки, вони ніби зсередини оцінюють здійснювані заходи, дозволяючи визначити, які види дій є припустимими і найбільш ефективними; вони є критеріями правомірності дій громадян та державного апарату в цілому. На цій підставі під принципами у кримінально-виконавчому праві зазвичай розуміють об'єктивно зумовлені процесом виконання покарання вихідні положення, що характеризують і пронизують діяльність по виконанню покарань та покликані виконувати роль спрямування та розвитку відповідних правових інститутів, забезпечуючи послідовність та логічність процесу правотворчої та правозастосовної діяльності [4, с. 829].

Принципи гуманізму та поваги до прав і свобод людини відносяться до категорії загальноправових принципів, оскільки в тій або іншій формі є властивими всім галузям права та законодавства. Специфіка загальноправових принципів полягає в тому, що на відміну від інших правових принципів кримінально-виконавчого законодавства, вони є більш об'єктивними за своїм змістом, суворо детермінованими реальною дійсністю, оскільки пояснюють соціально-політичне значення існування всіх інших правових установлень кримінально-виконавчого закону, і тим самим надають законодавству єдність, логічність та усталеність. Цілком закономірно, що при формулюванні загальноправових принципів вчені не можуть уникнути високого ступеня абстрактності змісту даних принципів. Загальноправові принципи виступають стосовно галузевих як визначальні та стратегічні, охоплюючи своїм змістом результат правового впливу в цілому [5, с. 22].

Тобто, вони не встановлюють конкретні правила поведінки посадових осіб чи засуджених, а лише спрямовують законотворчість та практику і певному напрямі.

Список використаних джерел:

1. Словарь иностранных слов [Текст]. – 18-е изд., стер. – М. : Рус. яз., 1989. – 624 с.
2. Горшенев, В. М. Контроль как правовая форма деятельности [Текст] / В. М. Горшенев, И. Б. Шахов. – М. : Юрид. лит., 1987. – 176 с.
3. Философский словарь [Текст] / под ред. И. Т. Фролова. – М. : Политиздат, 1991. – 560 с.
4. Полный курс уголовного права [Текст] : в 5 т. / под ред. А. И. Коробеева. – Т. 1 : Преступление и наказание. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2008. – 1133 с.
5. Михалко І. С. Забезпечення принципу раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки засуджених : монографія / І. С. Михалко. – Х. : Право, 2013. – 200 с.